

Născut în 1908 în Fresno, California, din părinți imigranți armeni, William Saroyan avea să devină unul dintre cei mai importanți scriitori de la mijlocul secolului XX. Autor extraordinar de talentat, Saroyan a scris romane, piese de teatru, cântece și povestiri. Tatăl lui a murit când William avea trei ani, după care copilul a fost trimis la orfelinat. A renunțat la școală la cincisprezece ani și a hotărât să devină scriitor.

În 1920, Saroyan era deja capabil să trăiască din scrierile sale, deși recunoașterea pe scară largă avea să vină abia în 1934, după publicarea povestirii „ Tânărul neînfricat de la trapezul zburător ” („The Daring Young Man on the Flying Trapeze”). În 1939, piesa *My Heart's in the Highlands* a fost întâmpinată cu aprecieri de critică. În același an, piesa *Time of Your Life* a primit Premiul Pulitzer pentru dramă, refuzat de autor. Totuși, el a acceptat Drama Critics' Circle Award. În 1940, Saroyan a lucrat ca scenarist la filmul *Comedia umană* (The Human Comedy). Scenariul, bazat pe povestirea sa, a câștigat Premiul Oscar.

Pînăt cele mai cunoscute creații ale lui William Saroyan se numără *Tânărul neînfricat de la trapezul zburător* (The Daring Young Man on the Flying Trapeze, 1935), *The Trouble with Tigers* (1938), *Mă cheamă Aram* (My Name is Aram, 1940), *Comedia umană* (The Human Comedy, 1943), *Aventurile lui Wesley Jackson* (The Adventures of Wesley Jackson, 1946), *Rock Wagram* (1951), *Tracy's Tiger* (1952), *Ce-am mai râs! O poveste serioasă* (The Laughing Matter. A Serious Story, 1953), *O zi din după-amiază lumii* (One Day in the Afternoon of the World, 1964), *Nebunie în familie* (Madness in the Family, 1988).

William Saroyan a murit în 1981, în orașul său natal, Fresno, California, fiind considerat un erou de către comunitatea armeano-americană.

WILLIAM SAROYAN

Ce-am mai râs!

O poveste serioasă

Traducere din limba engleză
VIRGIL STANCIU

— Vreau să beau ceva, zise băiatul.

— Și eu, spuse fetița.

— Bine, suntem aproape, zise bărbatul. După ce ajungem, puteți bea cât poftiți.

— Aia e casa?

— Nu, e ceva mai departe.

Continuară să meargă, înaintând pe dumul prăfuit de lângă canalul de irigații năpădit de ierburi, în după-amiaza fierbinde, în aerul plin de mirosul apei, al frunzelor și al fructelor și de insecte.

Casa era veche, de un alb decolorat și arăta caraghios, dar aşa se construau.

— Ai cheia? întrebă femeia.

— Sigur că am cheia.

— S-o vedem.

— Păi, și dacă n-ăs avea-o, răspunse bărbatul, tot am intra, nu-ți face griji.

Îi arăta cheia.

— Presupun că a trebuit să venim pe jos.

— Nu ți-a căzut bine plimbarea? întrebă bărbatul. Mie, da. Ce rost are să fii la țară, dacă nu umbli pe jos?

— O milă¹? După cinci ore cu trenul?

— De ce nu? Voi instalați-vă. Eu mă întorc după bagaje.

— Presupun că o să vii pe jos?

¹ Milă – unitate de măsură pentru distanțe, egală cu 1 609,3 metri

- Bineînțeles.
- Cu două geamantane grele?
- Nu-s aşa de grele.

– Of, ia un taxi.
Reservare la jocuri și cărți

- Prefer să merg pe jos. Îți place casa?
- Pe dinofără nu arată grozav, zise femeia.
- Nu pe tine te-am întrebat. *Red. Tie îți place?*
- Nu stă să se prăbușească? întrebă băiatul.

– Ba da, de râs.

Urcără treptele până la veranda din față, bărbatul vâncheia în broască, o răsuci și împinse ușa, deschizând-o. Băiatul se întoarse să se mai uite o dată la vie. Intră ultimul în casă, care era întunecoasă și răcoroasă.

– Unde-i apa? întrebă el.

– Poți bea imediat de la robinet, ii răspunse bărbatul, sau să aștepți un minut până pun în funcțiune pompa și să bei apă care vine din pământ.

– Aștept, spuse băiatul.

În curând erau în curte, pompa fu umplută cu apă din butoiul de sub gura ei și apa începu să curgă continuu, în timp ce bărbatul pompa.

– Haideți, zise bărbatul. O să stăm aici o vreme. Des călătați-vă și umblați prin apă.

Băiatul își aruncă pantofii și păși în băltoacă.

– OK, zise bărbatul. Acum, băgați-vă capul sub apă și beiți pe săturate.

– Fără cană?

– Fără. Faceți ca mine.

Bărbatul își alinie fața la jetul de apă și bău; după el, băiatul, udându-și întreaga față. Fetița și femeia ieșiră din casă, fata încercă și ea să bea și se udă și ea pe față.

Fata își scoase pantofii și păși în balță cu băiatul. Bărbatul se duse până la smochin, se prinse de o creangă, își întinse corpul, apoi se ridică în brațe, cu femeia privindu-l și băiatul și fata mărsăluind în pas de defilare prin băltoacă.

Bărbatul căută în pom și găsi patru smochine, iar pe una o mâncă, decojind-o. Apoi mai decoji una și i-o întinse femeiei, le decoji și pe celelalte, pentru fată și pentru băiat.

– Ce-s astea? întrebă fata.

– Smochine, zise bărbatul. Bine, mă duc să aduc valizele. Voi stați pe-aici și povestiți.

Se răsuci pe călcăie să plece, dar băiatul i se alătură.

– Vin cu tine.

– E de mers o milă și încă una înapoi.

– Până în același loc.

– Da. La gară.

La gară, un om îi zâmbi băiatului și-l întrebă pe bărbat:
 – Ești fratele lui Dade, nu? Eu sunt Warren Walz. Știi că-i fiu-tău, fiindcă seamănă leit cu tine.

Tatăl lui stătea pe peron în fața șinelor, vorbind cu Warren Waltz, care purta o pălărie de paie țeapăna. Când și-o scoase, Red observă că nu avea păr în creștetul capului.

Mai încolo era o locomotivă. Omul care se apleca afară din ea se uita fix la Red.

- Salut! zise Red.
- Ăla-i taică-tău? întrebă omul.
- Ăsta de aici, zise Red.
- Despre el vorbeam, zise mecanicul. Ălalalt are trei fete.
- Deștept mai ești, îi spuse Walz lui Cody Bone, mecanicul. Cody, ăsta-i fratele lui Dade, Evan.
- Tu ești profesorul?
- Păi, sunt la universitate.
- Ce fel de profesor?
- De engleză.
- Au și pentru *asta* profesori?
- Au pentru aproape orice.
- Au și profesori de locomotive?
- Nu, dar poate *ar trebui* să aibă.
- Ia-mă și pe mine acolo, zise Cody, oriunde ar fi.
- La Stanford.
- Stanford? Un om Tânăr ca dumneata?
- Patruzeci și patru.

– Nu arăți mata de patruzeci și patru. Dade nu arată de cincizeci, sau câți ani are, iar mata nu arăți de patrușpatru.

Cody Bone se uită de sus la Red, care se apropiase de locomotivă și acum îl privea drept în ochi.

– De ce e neagră și fierbinte?

– Astă-i una dintre drăguțele *vechi*, zise Cody. Am condus-o pe drăguța asta douăsăcinci de ani, chiar aici în Clovis. Ai să te faci profesor, ca taică-tău?

– Da.

– Sper că stai pe la noi o vreme.

– O săptămână.

– Ei bine, nu uita să vii pe-aici și să șezi lângă mine înainte de a te întoarce la Stanford cu taică-tău.

Mecanicul îi examină pe cei doi din cap până-n picioare, salută și puse locomotiva în mișcare. Red o privi cum pleacă. Departe pe linie o văzu pe drăguță mare și neagră ajungând la trei vagoane de marfă și bușindu-le; văzu apoi cum trage cele trei vagoane vreo sută de yarzi¹ înainte, trecând pe altă linie și apoi dispărând în grabă. Privi până nu mai era nimic de văzut, în afară de vițele-de-vie de pe ambele părți ale șinelor.

– Red, zise tatăl lui. Vrei să te întorci acasă cu mașina domnului Walz?

– Dar tu?

– Păi, am fost *invitați*. Depinde de tine.

– Mi-e totuna.

– Vrea să umble pe jos, zise bărbatul. Mulțumesc, oricum.

– Bine, dar să iau cel puțin bagajele.

– OK. Și mulțumesc. Ne vedem când ajung acolo.

– Nu, zise Walz. Trebuie să ajung acasă, dar știu că May ar fi încântată să vină într-o seară și s-o cunoască

¹ Yard – unitate de măsură pentru lungime, egală cu 0,914399 metri

pe doamna Nazarenus și pe copii. Adică, ar fi încântată să ne cunoaștem *cu toții*, și eu la fel.

—Și nouă ne-ar face placere, zise tatăl lui Red, aşa că de ce să n-o facem diseară.

—Le las pe verandă.

Walz ridică ambele geomantane și ocoli în grabă gara până la mașina sa.

—Sunt fierbinți cărămizile? îl întrebă Evan pe băiat.

—Nu-s reci.

—Te simți bine la picioare?

—Da. Uită-te acolo, între linii. E iarba și *acolo*.

—O, da.

—De ce e peste tot?

Porniră către casă, cu mișcări domoale și leneșe.

—Iarba e o chestie răzbătătoare, zise bărbatul. O dată, în Franța, eram într-un tren care s-a oprit undeva lângă un castel. Numai rocă solidă. O stâncă era crăpată. Din crăpătură creștea iarba, drept în sus.

—Cum ajunse acolo?

—Vântul.

—Vântul a suflat iarba în stâncă aia crăpată?

—A suflat praf și alte chestii, explică bărbatul, și *semînțe* de iarba. Ploaia s-a insinuat între semințe și praf și foarte curând a încolțit iarba din piatră. Și ce verde era!

—Verde cu *adevărăt*?

—Da. Îți place aici?

—Da, în special iarba.

—Îți-a plăcut smochina?

—Am mai mâncat și înainte.

—Dar nu direct din pom. E același lucru?

—Nu, a fost mai bună cea din pom.

—Vrei să stai într-o zi lângă Cody în locomotivă?

—Și unde să mergem?

—Prin triaj, bănuiesc.

—O să mă gândesc.

Iată acum și orașul, numit Clovis. Iată un bătrân și o bătrână într-o trăsură trasă de un cal.

—Bună ziua! zise Evan, dând din cap către perechea în vârstă.

Cei doi zâmbiră și-si văzură de drum.

—*Ei* cine sunt? întrebă Red.

—Nu știu.

—Nu cunoaște toată lumea pe toată lumea?

—Nu chiar. Dar din clipa în care se întâlnesc, aproape că se cunosc unul pe altul, oricine ar fi. Problema e să se întâlnească.

—Îi cunosc atunci când îi *văd*.

—Îți plac?

—Dacă-mi *plac*?

—Da.

—Păi, nu știu, zise Red. Îi *văd*. Îi știu. Dar nu știu dacă-mi plac. Vrei să spui, aşa cum îmi place de Mama și de tine?

—Dar de soră-ta?

—Și de *ea*? În felul asta, sau te gândești la altceva?

—Voiam să spun, în *orice* fel.

—Îmi place să-i *văd*, cred.

—Dar de Cody Bone îți place?

—Da.

—De ce?

—Păi, el e... Bine, vezi, nu știu de ce-mi place de el. Îmi place și iarba și nu știu de ce. Trebuie neapărat să știi de ce?

—Nu. *Pomii* îți plac?

—O, da.

—Vițele-de-vie?

—Sigur.

—Dar soarele?

—*Iubesc* soarele.

—Ăsta-i un cuvânt tare.

—Soarele îmi place cel mai mult.

Soarele trecuse acum în după-amiaza târzie. Era mai aproape decât îl văzuse vreodată și mai fierbinte. Tânările picioarelor lui îl iubeau în praful moale al drumului.

— Uită-te acolo, Papa, zise el. Mama și Eva, desculțe, vin în calea noastră pe drum. Arăți bine, Mama, zise el când se întâlniră toți patru pe drum.

— Chiar aşa? întrebă femeia.

— Arăți *foarte* bine.

— Dar *tu* ce crezi? îl întrebă femeia pe bărbat.

— El vorbește și pentru mine, răspunse bărbatul.

În casă plutea miros de cafea, piele și pietre. Cafeaua o găsise Red. Nu era unde te așteptai să fie, în bucătărie. Era în salon, măcinată, într-un borcan deschis de pe etajera cu cărți.

— Ce caută cafeaua asta pe bibliotecă? întrebă el.

— Lui Dade nu-i place să-și țină lucrurile în ordine perfectă, răspunse bărbatul. Ordinea perfectă îl face mai nefericit decât orice altceva.

— Este nefericit?

— Ți-l amintești pe fratele tatei, nu?

— Da, dar este nefericit?

— Păi, poate că nu.

— Este? Spune-mi.

— Nu-i *pasă* dacă este, deci, poate, nu este.

— Dacă-i nefericit, *de ce* este nefericit?

— Se întâmplă.

Este ceva de știut, gândi Red. Este ceva mai mult de știut despre fiecare lucru mărunt care există. Mai întâi îl vezi, apoi afli ceva despre el și după aia mai e încă ceva de știut despre el și dacă nu afli ce anume eşti nefericit.

— Unde-s trandafirii? întrebă el.

— Trandafirii? întrebă femeia. Ce trandafiri?

— Trandafirii pe care-i miros. Nu simți parfum de trandafiri, Mama?

— Miroase a trandafiri? îl întrebă femeia pe bărbat.

— Oarecum, zise acesta.